

ISSN 1392-8295

mokslo darbai transactions

RESPECTUS PHILOLOGICUS

2016 Nr. 30 (35)

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 30 (35)

MOKSLINIS TĚSTINIS LEIDINYS

Leidžia Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas ir Jano Kochanovskio universiteto Humanitarinis fakultetas Kielcuose du kartus per metus (balandžio 25 d. ir spalio 25 d.).

Leidinyje lietuvių, lenkų, anglų, rusų kalbomis skelbiami originalūs moksliniai straipsniai, atitinkantys svarbiausias fakultetų humanitarinių mokslinių tyrimų kryptis: lingvistikinius tyrinėjimus, literatūros naratyvų ir kontekstų problematiką, reklamos diskurso paveikumą, vertimo teoriją ir praktiką.

CZASOPISMO NAUKOWE

Wydawcy: Uniwersytet Wileński – Wydział Humanistyczny w Kownie oraz Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach. Ukazuje się dwa razy w roku: 25 kwietnia i 25 października.

W czasopiśmie, w językach litewskim, polskim, angielskim i rosyjskim, zamieszczane są oryginalne artykuły naukowe, których tematyka odzwierciedla najważniejsze kierunki badań prowadzonych na wydziałach humanistycznych współpracujących uczelni: badania językoznawcze i literaturoznawcze wraz z ich kontekstami, badania nad reklamą oraz nad teorią i praktyką przekładu.

ONGOING ACADEMIC PUBLICATION

Published twice a year (April 25, October 25) by Vilnius University Kaunas Faculty of Humanities and The Jan Kochanowski University Faculty of Humanities in Kielce.

The periodical publishes original scholarly articles written in English, Lithuanian, Polish and Russian that correspond to the main humanitarian research fields of the faculties: linguistic researches, issues of literary narratives and contexts, influence of advertising discourse, theory and practice of translation.

DUOMENŲ BAZĖS / BAZY DANYCH / ABSTRACTING AND INDEXING

Elektronische Zeitschriftenbibliothek (2002)	Frei zugängliche E-Journals Universitätsbibliothek Regensburg
Arianta (2002)	Naukowe i branżowe polskie czasopisma elektroniczne
Balcan Rusistics (2004)	Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego
C.E.E.O.L. (2005)	Russian Language, Literature and Cultural Studies Central and Eastern European Online Library DFG Nationallizenzen
EBSCO (2006)	Humanities International Complete Humanities Source Current Abstracts Humanities International Index TOC Premier
MLA (2007)	Modern Language Association International Bibliography
Index Copernicus (2008)	Index Copernicus International Journal Master List
Lituanistika (2011)	The Database of the Humanities and Social Sciences in Lithuania
PNB (2011)	Polska Bibliografia Naukowa
MIAR (2011)	Information Matrix for the Analysis of Journals
Linguistic Bibliography Online (2012)	BrillOnline Bibliographies, Netherlands
Ulrichs (2013)	Ulrich's Periodicals

PATIKRA / WERYFIKACJA / VERIFICATION

REDAKCIJOS ADRESAS / ADRES REDAKCJI / EDITORIAL OFFICE

Vilniaus universitetas	Vilnius University	Uniwersytet Jana Kochanowskiego
Kauno humanitarinis fakultetas	Kaunas Faculty of Humanities	Wydział Humanistyczny
Muitinės g. 8	Muitines 8	ul. Świętokrzyska 21D
LT-44280 Kaunas	LT-44280 Kaunas	25-406 Kielce
Lietuva	Lithuania	Polska

Straipsnius ir kitą mokslinę medžiagą prašome siųsti el. paštu arba į žurnalo redakciją Kaune.

Articles and other scientific material shall be sent by e-mail or to the Editorial Office in Kaunas.

Artykuły i inne materiały przeznaczone do publikacji prosimy nadsyłać pocztą elektroniczną lub na adres redakcji w Kownie.

El. paštas / E-mail respectus.philologicus@khf.vu.lt **Tel.** +370 37 750 536

Interneto svetainė / Strona internetowa / Homepage <http://www.rephi.khf.vu.lt>

REDAKTORIAI / REDAKCJA / EDITORS

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (lietuvių kalba / język litewski / Lithuanian language)

Beata Piasecka (lenkų kalba / język polski / Polish language)

Lina Abraitienė (anglų kalba / język angielski / English language)

Alla Diomidova (rusų kalba / język rosyjski / Russian language)

Print ISSN 1392-8295, Online ISSN 2335-2388

© Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas, 2016

© Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach, 2016

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 30 (35)
REDAKCINĖ KOLEGIJA – KOLEGIUM REDAKCYJNE
EDITORIAL BOARD

Vyriausioji redaktorė – redaktor naczelny – editor-in-chief

Gabija BANKAUSKAITĖ-SEREIKIENĖ Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
gabija.sereikiene@khf.vu.lt Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Vyriausiosios redaktorės pavaduotojas – zastępcza redaktora naczelnego – deputy editor-in-chief

Marek RUSZKOWSKI Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
gustaw1960@op.pl Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Vyriausiosios redaktorės pavaduotoja – zastępcza redaktora naczelnego – deputy editor-in-chief

Loreta ULVYDIENĖ Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
loreta.ulvydiene@khf.vu.lt Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Daiva ALIŪKAITĖ Vilniaus universiteto docentė, dr., Lietuva
daiva.aliukaite@khf.vu.lt Docent Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Associate Professor, Vilnius University, Lithuania

Danutė BALŠAITYTĖ Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
dbalsaityte@gmail.com Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Wiesław CABAN Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
caban@ujk.kielce.pl Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Renato CORSETTI Romos universiteto „La Sapienza“ profesorius, habil. dr., Italija
renato.corsetti@gmail.com Profesor Uniwersytetu Rzymskiego „La Sapienza“, dr hab., Włochy
Professor, Sapienza University of Rome, Italy

Anatolij CHUDINOV Uralo valstybinio pedagoginio universiteto profesorius, dr., Rusija
ap_chudinov@mail.ru Profesor Uralskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego, dr, Rosja
Professor, Ural State Pedagogical University, Russia

Janusz DETKA Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr.,
januszdetka1@wp.pl Lenkija
Professor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Margarita GAVRILINA Latvijos universiteto profesorė, dr., Latvija
gavril@inbox.lv Profesor Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze, dr, Łotwa
Professor, University of Latvia, Latvia

Jonė GRIGALIŪNIENĖ Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
jone.grigaliuniene@gmail.com Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Laima KALĖDIENĖ Mykolo Romerio universiteto profesorė, dr., Lietuva
kaledienei@gmail.com Profesor Uniwersytetu Michała Rómera, dr, Litwa
Professor, Mykolas Romeris University, Lithuania

Asta KAZLAUSKIENĖ Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, dr., Lietuva
a.kazlauskiene@hmf.vdu.lt Profesor Uniwersytetu Witolda Wielkiego, dr, Litwa
Professor (04H), Vytautas Magnus University, Lithuania

Aleksandras KRASNOVAS
aleksandras.krasnovas@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorius, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Jadvyga KRŪMINIENĖ
jadvyga.kruminiene@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Kazimierz LUCIŃSKI
ifs@ujk.edu.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Lidia MICHALSKA-BRACHA
lidia.bracha@ujk.edu.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorė, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Gerald E. MIKKELSON
gemikk@ku.edu

Kanzaso universiteto profesorius, dr., JAV
Profesor Uniwersytetu w Kansas, dr, USA
Professor, The University of Kansas, USA

Olegas POLIAKOVAS
oleg.poljakov@ff.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorius, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Adriana SERBAN
adriana.serban@univ-montp3.fr

Polio Valéry universiteto Montpellier III docentė, dr., Prancūzija
Docent Uniwersytetu Paul Valéry, Montpellier III, dr, Francja
Senior lecturer, Paul Valéry University, Montpellier III, France

Yuri STULOV
yustulov@mail.ru

Minsko valstybinio lingvistikos universiteto profesorius, dr., Baltarusija
Profesor Państwowego Uniwersytetu Lingwistycznego w Mińsku, dr,
Białoruś
Professor, Minsk State Linguistic University, Belarus

Leona TOKER
toker@mscc.huji.ac.il

Jeruzalės Hebrajų universiteto profesorė, habil. dr., Izraelis
Profesor Uniwersytetu Hebrajskiego w Jeruzolimie, dr hab., Izrael
Professor, The Hebrew University of Jerusalem, Israel

TURINYS / SPIS TREŚCI

I. LITERATŪROS NARATYVAI IR KONTEKSTAI / NARRACJE LITERACKIE I KONTEKSTY

Olena Mashchenko (Ukraina / Ukraina). Gish Jen: Loosening the Canyon of the Canon	9
Kristina Stankevičiūtė (Lietuva / Litwa). Don Juan: the Discourse of Seduction as an Exercise of Power	15
Елена Бразговская (Rusija / Rosja). Поэтика трансцендентного: стилистическая редукция как инструмент репрезентации сакрального	24
Анна Дашенко (Ukraina / Ukraina). «Рассуждения о <i>цы</i> » («詞論») Ли Цинчжао	35
Viktorija Jonkutė (Lietuva / Litwa). Tautinės tapatybės (re)konstravimas XX a. pab. tautinio atgimimo laikotarpio lietuvių ir latvių literatūrinėje spaudoje	45
Элеонора Шафранская (Rusija / Rosja). Контекстуальная семантика заглавия романа Михаила Шишкина «Взятие Измаила»	55

II. LINGVISTIKOS TYRIMAI / BADANIA LINGWISTYCZNE

Donna E. West (JAV / USA). Pretense as Creative Hallucination	63
Ewa Sikora (Lenkija / Polska). Językowo-kulturowa motywacja mazowieckich chrematonimów funeralnych	74
Marek Ruszkowski (Lenkija / Polska). Oboczność typu ‘ambasadorzy // ambasadorowie’ we współczesnej polszczyźnie	84
Oskar Gawlik (Lenkija / Polska). On the Transitive Object Control into -ing Complementation Pattern in Contemporary Spoken American English: a Corpus-driven Study	93
Iwona Kačka-Stanik (Lenkija / Polska). Wpływ metody gramatyczno-tłumaczeniowej i bezpośredniej na nauczanie dzieci języka angielskiego	102

III. VERTIMO TEORIJA IR PRAKTIKA / BADANIA NAD TEORIĄ I PRAKTYKĄ PRZEKŁADU

Robertas Kudirka, Saulė Juzelėnienė, Laima Lazauskaitė (Lietuva / Litwa). Filmų pavadinimų vertimas: vertimo būdai ir problematika	111
Tatyana Solomonik-Pankrashova, Viktorija Lobinaitė (Lietuva / Litwa). Adaptation of the Epic Legend of Siegfried: from Archetypal Hero Myth to Film	121

IV. REKLAMOS TYRIMAI / BADANIA NAD REKLAMĄ

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė, Raminta Stravinskaitė (Lietuva / Litwa). Vyriškumo reprezentacija tarpukario Lietuvos spaudos reklamoje	131
--	-----

V. NUOMONĖ: POLITIKOS ISTORIJA / OPINIA: HISTORIA POLITYCZNA

Joanna Sadowska (Lenkija / Polska). The Socialist Youth Union (1957–1976) – Polish Counterpart of Komsomol	147
---	-----

**VI. MOKSLINIO GYVENIMO KRONIKA /
KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO**

Konferencijų apžvalgos / Konferencje

- Jūratė Radavičiūtė** (Lietuva / Litwa). Opening New Paths for Scientific Discussion:
an Overview of the 9th International Scientific Conference “Man in the Space of
Language”157
- Jurgita Astrauskienė** (Lietuva / Litwa). Idėjų sklaida mokslinėje konferencijoje
„Tarp eilučių: lingvistikos, literatūrologijos, medijų erdvė 2016“160

Knygų recenzijos / Recenzje książek

- Marzena Marczevska** (Lenkija / Polska). The Mystery of Indo-European Languages –
a Few Remarks on the Book by Oleg Poljakov163

- Anonsai / Zapowiedzi**167

- VII. REIKALAVIMAI STRAIPSNIAIS /
ZASADY OPRACOWYWANIA PUBLIKACJI**168

CONTENTS

I. ISSUES OF LITERARY NARRATIVES AND CONTEXTS

Olena Mashchenko (Ukraine). Gish Jen: Loosening the Canyon of the Canon	9
Kristina Stankevičiūtė (Lithuania). Don Juan: the Discourse of Seduction as an Exercise of Power	15
Елена Бразговская (Russia). Poetics of Transcendence: Stylistic Reduction as a Tool for Representation of Sacred Meanings.....	24
Анна Дашенко (Ukraine). “Essay on <i>Ci</i> ” by Li Qingzhao	35
Viktorija Jonkutė (Lithuania). (Re)construction of National Identity in the Lithuanian and Latvian Literary Press during the National Revival Period in the Late 20 th Century	45
Элеонора Шафранская (Russia). Contextual Semantics of the Title of Michail Shishkin’s Novel “The Capture of Izmail”	55

II. LINGUISTIC RESEARCHES

Donna E. West (USA). Pretense as Creative Hallucination	63
Ewa Sikora (Poland). Language and Cultural Motivation of Mazowsze’s Funerals Chrematonims.....	74
Marek Ruskowski (Poland). Alternative Variants of the Type ‘Ambasadorzy // Ambasadorowie’ in the Contemporary Polish.....	84
Oskar Gawlik (Poland). On the Transitive Object Control into -ing Complementation Pattern in Contemporary Spoken American English: a Corpus-Driven Study	93
Iwona Kącka-Stanik (Poland). The Influence of the Grammar-Translation Method and the Direct Method on Students’ Results	102

III. THEORY AND PRACTICE OF TRANSLATION

Robertas Kudirka, Saulė Juzelėnienė, Laima Lazauskaitė (Lithuania). The Strategies and Problems in Film Title Translation	111
Tatyana Solomonik-Pankrashova, Viktorija Lobinaitė (Lithuania). Adaptation of the Epic Legend of Siegfried: from Archetypal Hero Myth to Film.....	121

IV. ADVERTISING DISCOURSE

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė, Raminta Stravinskaitė (Lithuania). Masculinity Representation in Lithuanian Interwar Press Advertising	131
---	-----

V. OPINION: POLITICS OF HISTORY

Joanna Sadowska (Poland). The Socialist Youth Union (1957–1976) – Polish Counterpart of Komsomol	147
---	-----

VI. SCIENTIFIC LIFE CHRONICLE**Conference review**

Jūratė Radavičiūtė (Lithuania). Opening New Paths for Scientific Discussion: an Overview of the 9th International Scientific Conference “Man in the Space of Language” 157

Jurgita Astrauskienė (Lithuania). The Dissemination of Ideas in the Scientific Conference “Thought Elaboration: Linguistics, Literature, Media Expression: Tell Me 2016” 160

Book reviews

Marzena Marczevska (Lenkija / Polska). The Mystery of Indo-European Languages – a Few Remarks on the Book by Oleg Poljakov..... 163

Announcements 167

VII. REQUIREMENTS FOR PUBLICATION 168

Iwona Kącka-Stanik

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Wydział Humanistyczny

ul. Świętokrzyska 21D, 25–406 Kielce, Polska

E-mail: iwonakacka@onet.pl

Zainteresowania naukowe: akwizycja języka, glottodydaktyka, metodyka nauczania języka angielskiego

WPLYW METODY GRAMATYCZNO-TŁUMACZENIOWEJ I BEZPOŚREDNIEJ NA NAUCZANIE DZIECI JĘZYKA ANGIELSKIEGO

Prezentacja nowego materiału językowego odgrywa bardzo ważną rolę w nauczaniu języka obcego. Celem niniejszego artykułu jest pokazanie, jak nauczyciele wprowadzają nowy materiał językowy podczas lekcji języka angielskiego. Można założyć, iż wybór metody ma wpływ na przyswajanie wiedzy. Nauczyciele mogą używać metod konwencjonalnych oraz niekonwencjonalnych (Komorowska 2005: 25–33). W artykule zwrócona została uwaga na najważniejsze cechy charakterystyczne każdej z nich. Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa oraz bezpośrednia zasługują na szczególną uwagę ze względu na podstawową różnicę między nimi, jaką jest użycie języka ojczystego na lekcjach języka obcego. Opisane zostały one szczegółowo z uwzględnieniem cech charakterystycznych, roli nauczyciela i uczniów, procesu nauczania i uczenia się języka oraz najważniejszych technik. Obie metody miały swoich zwolenników i przeciwników. Tak jest do dnia dzisiejszego. Nauczyciele muszą sami zdecydować, która metoda jest bardziej przydatna i odpowiednia do użycia w danym momencie nauczania języka obcego.

Głównym problemem w artykule będzie próba wstępnej odpowiedzi na pytanie, która z metod jest efektywniejsza w nauczaniu dzieci oraz kiedy uczniowie chętniej biorą udział w zajęciach i częściej używają języka obcego.

SŁOWA KLUCZOWE: nauczanie dzieci języka angielskiego, metoda gramatyczno-tłumaczeniowa, metoda bezpośrednia.

1. Rodzaje metod

Prezentacja nowego materiału językowego odgrywa bardzo ważną rolę w nauczaniu języka obcego. Można założyć, iż wybór metody ma wpływ na przyswajanie wiedzy. Nauczyciele mogą używać metod konwencjonalnych oraz niekonwencjonalnych (Komorowska 2005: 25–33).

Wśród metod konwencjonalnych, zwanych również tradycyjnymi, wyróżnia się:

- metodę bezpośrednią (ang. *The Direct Method*) charakteryzującą się użyciem języka obcego w różnych sytuacjach życiowych bez stosowania tłumaczeń na język ojczysty;
- metodę gramatyczno-tłumaczeniową (ang. *The Grammar-Translation Method*) wyróżniającą się tłumaczeniem tekstów oraz słownictwa z języka docelowego na język ojczysty;
- metodę audiolingwalną (ang. *The Audio-Lingual Method*) mającą na celu ciągle powtarzanie oraz przezwyciężanie nawyków związanych z językiem ojczystym i wyrabianie nowych w odniesieniu do języka obcego;
- metodę kognitywną (ang. *Cognitive Code Approach*) wykorzystującą rozwiązywanie zadań gramatycznych do odkrywania nowych reguł języka obcego oraz stosowania ich w swoich wypowiedziach.

Do najważniejszych metod niekonwencjonalnych zalicza się:

- metodę reagowania całym ciałem (ang. *Total Physical Response – TPR*) charakteryzującą się wprowadzeniem ruchu fizycznego oraz użyciem kart obrazkowych, rekwizytów i innych pomocy naukowych do prezentowania nowego materiału językowego;
- metodę cichą (ang. *The Silent Way*) wyróżniającą się zwiększeniem uwagi i koncentracji uczniów oraz zapamiętywaniem nowo usłyszanego słownictwa w ciszy i skupieniu;
- metodę Counselling Language Teaching, zwaną również Community Language Learning, mającą na celu interakcję, komunikację oraz porozumiewanie się na dany temat w języku obcym;
- metodę naturalną (ang. *The Natura Approach*) mającą na celu słuchanie wypowiedzi w języku obcym oraz opóźnienie mówienia do momentu, w którym osoby uczące się są na to gotowe;
- metodę sugestopedii (ang. *Suggestopedia*) wyróżniającą się przyspieszeniem procesu uczenia się, rozumienia i komunikowania się w języku obcym.

Obok metod konwencjonalnych i niekonwencjonalnych można wymienić również podejście komunikacyjne. Najbardziej charakterystycznym wyróżnikiem podejścia komunikacyjnego jest wykorzystywanie i łączenie technik używanych zarówno w metodach konwencjonalnych, jak i niekonwencjonalnych (Komorowska 2005: 33–34).

Każda z wymienionych wyżej metod różni się od siebie pod wieloma względami. Przede wszystkim charakterystyką procesu nauczania i uczenia się oraz interakcją pomiędzy nauczycielem i uczniami. Używając danej metody, nauczyciel ma inne cele. Zmienia się nie tylko jego rola, ale też rola uczniów (Larsen-Freeman 2000: 7).

Metody gramatyczno-tłumaczeniowa oraz bezpośrednia zasługują na szczególną uwagę ze względu na podstawową różnicę między nimi, jaką jest użycie języka ojczystego na lekcjach języka obcego. Obie metody mają zarówno swoich zwolenników, jak i przeciwników. Należy przyjrzeć się im bardzo dokładnie, aby wymienić wszystkie możliwe różnice pomiędzy nimi.

2. Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa

Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa nie jest nową metodą. Jest używana już od wielu lat i miała wiele nazw. Po raz pierwszy pojawiła się w Stanach Zjednoczonych jako metoda pruska (ang. *The Prussian Method*) (Richards and Rodgers 1986: 3). Diane Larsen-Freeman zauważa, iż była ona nazywana również metodą klasyczną (ang. *The Classical Method*) od momentu użycia jej do nauczania języków klasycznych, takich jak greka i łacina. Początkowo metoda ta miała również na celu pomagać uczniom czytać literaturę obcojęzyczną. Uważano, iż dzięki poznawaniu gramatyki języka obcego uczniowie jednocześnie coraz lepiej przyswajają sobie gramatykę języka ojczystego. Ponadto wierzono, że nauka języka obcego pomaga uczniom dojrzewać intelektualnie (Larsen-Freeman 2000: 11).

H. Douglas Brown wspomina, iż pod koniec wieku dziewiętnastego metoda klasyczna została nazwana metodą gramatyczno-tłumaczeniową (Brown 2000: 15–16).

Głównym celem metody gramatyczno-tłumaczeniowej jest uczenie się języka obcego, aby potrafić czytać literaturę obcojęzyczną. Dlatego też uczniowie muszą uczyć się słownictwa oraz zasad gramatyki języka obcego. Uczenie się języka obcego jest również dobrym ćwiczeniem mentalnym, które pomaga rozwijać umysły osób uczących się.

Rola nauczyciela w klasie jest bardzo tradycyjna. Nauczyciel jest autorytetem dla uczniów, którzy wykonują jego polecenia oraz wykorzystują jego wiedzę do przyswajania nowego materiału językowego.

Charakteryzując proces nauczania i uczenia się, warto podkreślić, iż najważniejszą cechą metody gramatyczno-tłumaczeniowej jest – jak sama nazwa mówi – tłumaczenie z języka obcego na język ojczysty. Gramatyka wprowadzana jest w sposób dedukcyjny. Nauczyciel podaje definicje wyjaśniające użycie nowych struktur gramatycznych. Uczniowie uczą się słownictwa w języku obcym, zapamiętując ich odpowiedniki w języku ojczystym. Interakcja zachodzi głównie pomiędzy nauczycielem i uczniami.

W metodzie gramatyczno-tłumaczeniowej zwraca się szczególną uwagę na słownictwo i gramatykę. Uczniowie ćwiczą takie umiejętności, jak czytanie i pisanie. Bardzo mało uwagi poświęca się mówieniu i słuchaniu. Ewaluacja uczniów następuje przez testy pisemne. Uczniowie rozwiązują zadania, w których muszą tłumaczyć z języka obcego na język ojczysty lub odwrotnie. Mają za zadanie również zastosować poznane zasady gramatyczne w praktyce.

Dla nauczyciela bardzo ważną rzeczą jest, aby uczniowie znali poprawne odpowiedzi. Jeśli uczniowie popełniają błędy lub nie znają prawidłowej odpowiedzi, nauczyciel sam naprowadza ich i poprawia (Larsen-Freeman 2000: 17–19).

Najbardziej charakterystycznymi technikami używanymi w metodzie gramatyczno-tłumaczeniowej są:

- tłumaczenie fragmentów tekstów z języka obcego na język ojczysty;
- odpowiadanie na pytania dotyczące zrozumienia tekstu;
- wyszukiwanie antonimów oraz synonimów we fragmencie tekstu;
- rozpoznawanie wyrazów pokrewnych oraz słów, które wyglądają jak wyrazy pokrewne, ale mają inne znaczenie w języku ojczystym;
- prezentowanie gramatyki w sposób dedukcyjny;

- uzupełnianie zdań nowo poznanym słownictwem lub strukturami gramatycznymi;
- zapamiętywanie listy słówek w języku obcym wraz z ich odpowiednikami w języku ojczystym;
- układanie zdań z nowo poznanym słownictwem, aby zrozumieć ich znaczenie i użycie w danym kontekście;
- pisanie streszczenia tekstu, który pojawił się na lekcji, lub wypracowania na podobny temat w języku obcym (Larsen-Freeman 2000: 19–20).

Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa zdominowała nauczanie języków obcych w latach 1840–1940. W zmodyfikowanej formie jest nadal używana w wielu częściach świata. Dla wielu uczniów metoda ta oznaczała nudną naukę niekończących się list bezużytecznego słownictwa oraz zasad gramatycznych. Chociaż używanie metody gramatyczno-tłumaczeniowej spotyka się często z niezadowolaniem uczniów, jest ona nadal stosowana w sytuacjach, w których zrozumienie tekstu jest ważniejsze niż umiejętność mówienia.

W połowie wieku dziewiętnastego oraz pod koniec tego stulecia w kilku krajach europejskich stopniowo pojawiali się przeciwnicy metody gramatyczno-tłumaczeniowej. W Niemczech, Anglii, Francji i innych częściach Europy rozwijały się zupełnie nowe podejścia proponowane przez specjalistów takich jak: C. Marcel, T. Prendergast i F. Gouin. Podkreślano, iż ważne jest nauczanie języka obcego w kontekście, używanie różnych pomocy naukowych oraz wprowadzanie ruchu fizycznego (Richards and Rodgers 1986: 4–6).

Maria Dakowska podkreśla, iż metoda gramatyczno-tłumaczeniowa związana była głównie z językiem pisanym. Była ona odpowiednia jedynie do zdobycia umiejętności czytania i nauczania się zasad gramatycznych. W międzyczasie zauważono, iż oczekiwania osób uczących się języka obcego zmieniły się radykalnie (Dakowska 2005: 20).

3. Metoda bezpośrednia

Anthony Howatt w książce zatytułowanej *A History of English Language Teaching* pisze:

The Direct Method originated in a desire to do something that the schools of the time were not doing, and could not do, namely to teach foreign languages as practical skills for everyday purposes of social survival. Questions of educational value and ‘worthwhileness’ were irrelevant, what mattered was the ability to communicate effectively in ordinary (‘trivial’) life (Howatt 1984: 234).

Howatt uważa, iż metoda bezpośrednia została zapoczątkowana, aby nauczać języka obcego w odniesieniu do codziennych czynności. Najważniejszą rzeczą jest umiejętność komunikowania się w życiowych sytuacjach.

Metoda bezpośrednia również nie jest nową metodą i była używana przez nauczycieli już od wielu lat. Stała się ona bardzo popularna, ponieważ metoda gramatyczno-tłumaczeniowa nie przygotowywała uczniów do używania języka obcego w sposób komunikatywny. Metoda bezpośrednia ma jedną podstawową zasadę – nie uznaje tłumaczenia na język ojczysty.

Głównym celem metody bezpośredniej jest nauczenie uczniów komunikowania się w języku obcym. Uczniowie, aby osiągnąć sukces, muszą nauczyć się myśleć w tym języku. Nauczyciele i uczniowie są partnerami w procesie nauczania i uczenia się.

Nauczyciele, którzy używają metody bezpośredniej, uważają, iż uczniowie powinni łączyć znaczenie z językiem obcym bezpośrednio. Nauczyciel wprowadza nowe słownictwo i zwroty za pomocą demonstracji, przedmiotów, obrazków lub pantomimy. Nigdy nie tłumaczy na język ojczysty. Uczniowie rozmawiają w języku obcym i starają się stwarzać realne sytuacje. W metodzie bezpośredniej pojawiają się tematy z życia codziennego. Gramatyka prezentowana jest w sposób indukcyjny. Interakcja zachodzi zarówno pomiędzy nauczycielem i uczniami, jak też pomiędzy samymi uczniami, którzy ze sobą konwersują.

W metodzie bezpośredniej język mówiony przeważa nad językiem pisanim. Słownictwo jest zdecydowanie ważniejsze od gramatyki. Uczniowie od samego początku uczą się czterech podstawowych sprawności, takich jak: czytanie, pisanie, mówienie, słuchanie. Najważniejsza jednak jest komunikacja. Ewaluacja uczniów nie polega na demonstrowaniu przez nich wiedzy na temat języka, lecz na użyciu języka obcego w praktyce. Uczniowie proszeni są o zaprezentowanie swoich umiejętności ustnie lub pisemnie. Może to być rozmowa z nauczycielem albo napisanie krótkiego tekstu. Jeśli uczniowie popełniają błędy w swoich wypowiedziach, nauczyciel za pomocą różnych technik stara się ich zmusić do samodzielnego poprawienia błędu.

Najbardziej charakterystycznymi technikami używanymi w metodzie bezpośredniej są:

- czytanie przez uczniów na głos dialogów oraz krótkich tekstów;
- zadawanie pytań w języku obcym i odpowiadanie na nie, aby ćwiczyć nowo poznane słownictwo oraz struktury gramatyczne;
- zachęcanie ucznia do poprawiania swoich błędnych wypowiedzi;
- uzupełnianie zdań nowo poznanym słownictwem lub strukturami gramatycznymi;
- dyktowanie tekstu;
- pisanie wypracowania na podany temat (Larsen-Freeman 2000: 30–32).

Renzo Titone w książce zatytułowanej *Teaching Foreign Languages. A Historical Sketch* wymienia najważniejsze zasady, których należy przestrzegać w metodzie bezpośredniej:

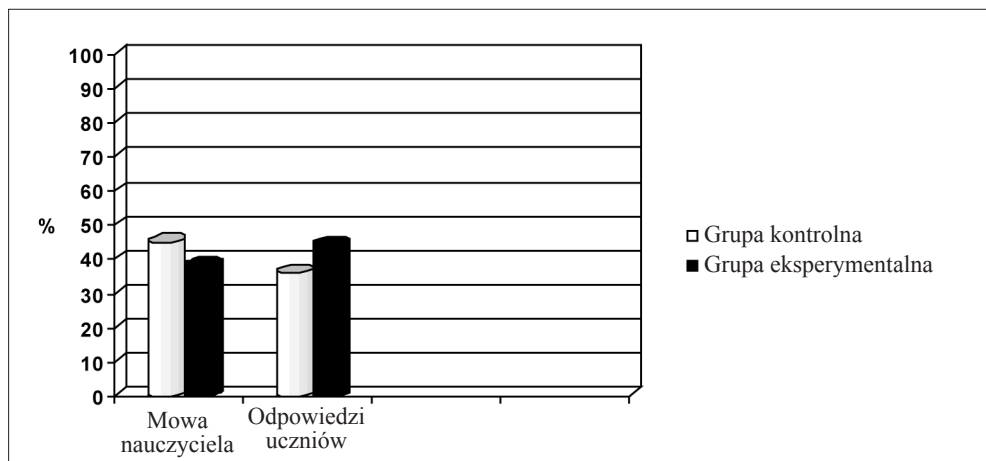
- Never translate: demonstrate
- Never explain: act
- Never make a speech: ask questions
- Never imitate mistakes: correct
- Never speak with single words: use sentences
- Never speak too much: make students speak much
- Never use the book: use your lesson plan
- Never jump around: follow your plan
- Never go too fast: keep the pace of the student
- Never speak too slowly: speak normally
- Never speak too quickly: speak normally
- Never speak too loudly: speak normally
- Never be impatient: take it easy (Titone 1968: 100–101).

Titone podkreśla, iż nauczyciel nie powinien tłumaczyć, wyjaśniać, używać podręcznika i mówić zbyt wolno, zbyt szybko, zbyt głośno lub za dużo. Jego zadaniem zaś jest demonstrowanie, pokazywanie, zachęcanie uczniów do wypowiadania się na lekcji, nauczyciel ma mówić normalnie oraz być cierpliwym.

4. Wyniki przeprowadzonego badania pilotażowego

Badanie dotyczyło sposobu wprowadzania nowego materiału językowego na lekcjach języka obcego. Głównym celem eksperymentu było zbadanie efektywności metody gramatyczno-tłumaczeniowej i bezpośredniej. Przeprowadzona została obserwacja nauczyciela języka angielskiego, który wprowadzał słownictwo w dwóch grupach uczniów (30 uczniów – 15 w każdej z grup) na poziomie początkującym. Dzieci w wieku 7 lat uczące się w pierwszej klasie szkoły podstawowej nigdy wcześniej nie miały kontaktu z językiem angielskim. W grupie kontrolnej nauczyciel używał głównie języka ojczystego oraz metody gramatyczno-tłumaczeniowej. Podczas wprowadzania nowego słownictwa stosowane były głównie tłumaczenia z języka obcego na język polski. W grupie eksperymentalnej nauczyciel używał głównie języka angielskiego oraz metody bezpośredniej. Do wprowadzenia nowego słownictwa zostały użyte piosenki, karty obrazkowe, przedmioty oraz pacynki. Celem badania było również sprawdzenie, jaki wpływ mają obie metody na ogólny proces nauczania i uczenia się dzieci, ich motywację, zainteresowanie lekcją i językiem obcym oraz dyscyplinę podczas zajęć. Zarówno w grupie kontrolnej, jak i eksperymentalnej zostało wprowadzone słownictwo na temat szkoły, rodziny i części ciała. W pierwszym miesiącu zostało wprowadzone słownictwo związane z przyborami szkolnymi: ołówek, plecak, gumka, linijka, piórnik, książka, kredka i temperówka (ang. *Unit 1 SCHOOL: pencil, school bag, rubber, ruler, pencil case, book, crayon, sharpener*). W drugim miesiącu nauczyciel wprowadzał członków rodziny: dziadek, babcia, mamusia, tatuś, brat, siostra, niemowlę, rodzina (ang. *Unit 2 FAMILY: grandpa, grandma, mummy, daddy, brother, sister, baby, family*). W trzecim miesiącu zostały wprowadzone części ciała: oczy, uszy, usta, nos, ręce, palce, stopy, palce u nóg (ang. *Unit 3 BODY: eyes, ears, mouth, nose, hands, fingers, feet, toes*).

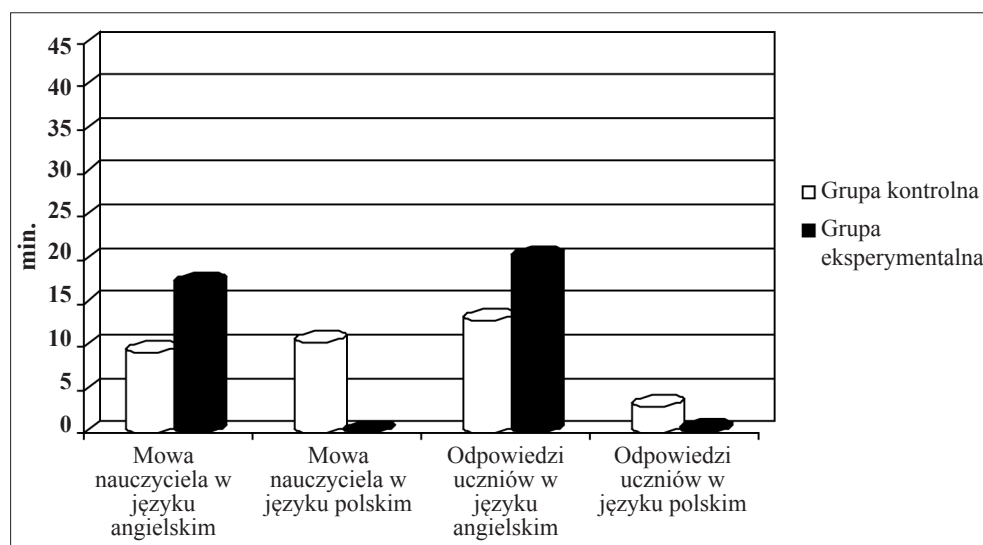
Poniższy wykres pokazuje, jaki procent czasu w obu grupach przeznaczony był na mowę nauczyciela i uczniów.

Wykres 1: Czas przeznaczony na mowę nauczyciela i uczniów w dwóch obserwowanych grupach

W przypadku grupy, podczas której słownictwo zostało wprowadzone po polsku przy użyciu metody gramatyczno-tłumaczeniowej, mowa nauczyciela stanowiła 45% całego czasu lekcji, a odpowiedzi uczniów 36%. Natomiast w przypadku grupy, podczas której słownictwo zostało wprowadzone po angielsku przy użyciu metody bezpośredniej, mowa nauczyciela stanowiła 38% całego czasu lekcji, a odpowiedzi uczniów 44%. Można zauważyć, iż w grupie kontrolnej nauczyciel mówił o 7% dłużej niż w grupie eksperymentalnej, a uczniowie o 8% krócej. Warto zaznaczyć, iż przy użyciu metody bezpośredniej uczniowie częściej używają języka obcego, co przyczynia się do efektywnego uczenia się i przyswajania przez dzieci języka angielskiego.

Wykres 2 przedstawia użycie języka ojczystego oraz obcego podczas wprowadzania nowego materiału językowego.

Wykres 2: Użycie języka polskiego oraz angielskiego podczas wprowadzania słownictwa

Lekcje, podczas których słownictwo zostało wprowadzone po angielsku przy użyciu metody bezpośredniej, trwały 45 minut. Nauczyciel mówił w języku angielskim średnio przez 17 minut 10 sekund. Uczniowie natomiast odpowiadali w języku angielskim przez 20 minut 20 sekund, a w języku polskim tylko przez 26 sekund. Lekcje, podczas których słownictwo zostało wprowadzone po polsku przy użyciu metody gramatyczno-tłumaczeniowej, trwały 45 minut. Nauczyciel mówił w języku polskim przez 10 minut 50 sekund, a w języku angielskim przez 9 minut 35 sekund. Uczniowie odpowiadali w języku polskim przez 3 minuty 10 sekund oraz w języku angielskim przez 13 minut 10 sekund. Zatem można zauważyć, iż przy użyciu metody gramatyczno-tłumaczeniowej nauczyciel mówił więcej niż przy użyciu metody bezpośredniej. Natomiast uczniowie zabierali częściej głos podczas lekcji wykorzystującej metodę bezpośrednią i używali prawie wyłącznie języka angielskiego.

Zakończenie

Na początku dwudziestego wieku zmniejszyło się zainteresowanie i użycie metody bezpośredniej zarówno w Europie, jak i w Stanach Zjednoczonych. Powrócono do metody gramatyczno-tłumaczeniowej, która skupiała się na umiejętności czytania w języku obcym. Interesujące jest to, iż w połowie wieku dwudziestego metoda bezpośrednia pojawiła się ponownie i doprowadziła do zapoczątkowania nowej metody, która została nazwana metodą audiowizualną (Brown 2000: 45). Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa oraz bezpośrednia miały swoich zwolenników i przeciwników. Tak jest do dnia dzisiejszego. Nauczyciele muszą sami zdecydować, która metoda jest bardziej przydatna i odpowiednia do użycia w danym momencie nauczania języka obcego. Jednakże, podsumowując wyniki przeprowadzonego badania pilotażowego, można było zaobserwować, iż w przypadku używania przez nauczyciela języka angielskiego metody bezpośredniej, uczniowie chętniej brali udział w zajęciach oraz częściej używali języka obcego. Zatem można założyć, że ci uczniowie będą uzyskiwali lepsze wyniki. Metoda bezpośrednia pozwala uczniom odkrywać nowe reguły, co rozwija umiejętność samodzielnego myślenia i przyczynia się do rozwoju autonomii ucznia.

Bibliografia

- BROWN, H. D., 2000. *Principles of Language Learning and Teaching*. New York: Longman.
- DAKOWSKA, M., 2005. *Teaching English as a Foreign Language. A Guide for Professionals*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- HOWATT, A. P. R., 1984. *A History of English Language Teaching*. Oxford: OUP.
- KOMOROWSKA, H., 2005. *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: „Fraszka Edukacyjna”.
- LARSEN-FREEMAN, D., 2000. *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford: OUP.
- RICHARDS, J., RODGERS, T., 1986. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: CUP.
- TITONE, R., 1968. *Teaching Foreign Languages. A Historical Sketch*. Washington: Georgetown University Press.

Iwona Kącka-Stanik

Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Research interests: language acquisition, glottodidactics, English language teaching methodology

THE INFLUENCE OF THE GRAMMAR-TRANSLATION METHOD AND THE DIRECT METHOD ON STUDENTS' RESULTS

Summary

It is believed that the way teacher introduces new material is directly connected with students' results. Due to that fact, teachers are advised to choose the method that will help the students absorb the new material efficiently and at the same time in a pleasant way. Some of the teachers tend to use the grammar-translation method and translate every word into the mother tongue. However, there are also such teachers

who tend to introduce the new material with the help of direct method. They only use target language and teach children communication.

Teachers have always wondered which method is better, more attractive to students and more effective when it comes to the learners' progress and test results. This article presents theoretical background connected with teaching children. The theoretical issues concern teaching in general, the description of two methods used while introducing the new material as well as types of techniques used in the grammar-translation and direct method.

To sum up, it can be concluded that there is a connection between the method the teacher uses to introduce new material and students' results. The results of the study explain the significance of choosing the right method. Due to that fact, the teachers are recommended to use the direct method to keep the learners interested and motivated.

KEYWORDS: English language teaching, the grammar-translation method, the direct method.

Gauta 2015 10 19

Priimta publikuoti 2016 04 20